නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස

සුබොධාලඞ්කාරො

1. දොසාවබොධ-පඨමපරිච්ඡෙද

රතනත්තයප්පණාම

1. මුනින්දවදනම්භොජ, ගබ්භසම්භවසුන්දරී;
සරණං පාණිනං වාණී, මය්හං පීණයතං මනං.

නිමිත්ත

2. **රාම, සම්මා**’දා’ලඞ්කාරා, සන්ති සන්තො පුරාතනා;
තථාපි තු වළඤ්ජෙන්ති, සුද්ධමාගධිකා න තෙ.

අභිධානාදිකං

3. තෙනා’පි නාම තොසෙය්‍යා, මෙතෙ ලඞ්කාරවජ්ජිතෙ;
අනුරූපෙනා’ලඞ්කාරෙ, නෙ’ස මෙසො පරිස්සමො.

4. යෙසං න සඤ්චිතා පඤ්ඤා, නෙකසත්ථන්තරො’චිතා;
සම්මොහ’බ්භාහතා වෙ’තෙ, නාවබුජ්ඣන්ති කිඤ්චිපි.

5. කිං තෙහි පාදසුස්සූසා, යෙසං නත්ථි ගරූනි’හ;
යෙ තප්පාදරජොකිණ්ණා, තෙ’ව සාධූ විවෙකිනො.

6. **කබ්බ, නාටකනික්ඛිත්ත**, නෙත්තවිත්තා කවිජ්ජනා;
යංකිඤ්චි රචයන්තෙ’තං, න විම්හයකරං පරං.

7. තෙයෙ’ව පටිභාවෙන්තො, සො’ව බන්ධො සවිම්හයො;
යෙන තොසෙන්ති විඤ්ඤූ යෙ, තත්ථ ප්‍යා’හිතා’දරා.

8. **බන්ධො** ච නාම සද්ද,ත්ථා, සහිතා දොසවජ්ජිතා;
පජ්ජ ගජ්ජ විමිස්සානං, භෙදෙනා’යං තිධා භවෙ.

9. **නිබන්ධො** වා’**නිබන්ධො** ච, පුන ද්විධා නිරූප්පතෙ;
තං තු පාපෙන්ත්‍යා’ලඞ්කාරා, වින්දනීයතරත්තනං.

10. අනවජ්ජං මුඛම්භොජ [‘‘අම්භොජ’’න්ති පදං පාළියං නත්ථි, වාරිජවාචකං, සක්කටගන්ථතො අනීතං],
මනවජ්ජා ච භාරතී;
අලඞ්කතා’ව සොභන්තෙ, කිං නු තෙ නිර’ලඞ්කතා?

11. විනා ගරූපදෙසං තං, බාලො’ලඞ්කත්තු මිච්ඡති;
සම්පාපුණෙ න විඤ්ඤූහි, හස්සභාවං කථං නු සො?

12. ගන්ථොපි කවිවාචාන, මලඞ්කාර’ප්පකාසකො;
යාති තබ්බචනීයත්තං, ත’බ්බොහාරූ’පචාරතො.

13. ද්විප්පකාරා අලඞ්කාරා, තත්ථ **සද්ද, ත්ථ**භෙදතො;
සද්දත්ථා **බන්ධනාමා**’ව, තංසජ්ජිත තදාවලි.

14. ගුණාලඞ්කාරසංයුත්තා, අපි දොසලව’ඞ්කිතා;
පසංසියා න විඤ්ඤූහි, සා කඤ්ඤා විය තාදිසී.

15. තෙන දොසනිරාසො’ව, මහුස්සාහෙන සාධියො;
නිද්දොසා සබ්බථා සා’යං, සගුණා න භවෙය්‍යා කිං?

16. සා’ලඞ්කාරවියුත්තා’පි, ගුණයුත්තා මනොහරා;
නිද්දොසා දොසරහිතා, ගුණයුත්තා වධූ විය.

17. **පදෙ වාක්‍යෙ තදත්ථෙ** ච, දොසා යෙ විවිධා මතා;
සො’දාහරණ මෙතෙසං, ලක්ඛණං කථයාම්‍යා’හං.

පදදොස උද්දෙස

18. විරුද්ධත්ථන්තරා, ඣත්ථ, කිලිට්ඨානි, විරොධි ච;
නෙයාං, විසෙසනාපෙක්ඛං, හීනත්ථක මනත්ථකං.

වාක්‍යදොස උද්දෙස

19. දොසා පදාන වාක්‍යාන, මෙකත්ථං භග්ගරීතිකං;
තථා බ්‍යාකිණ්ණ ගාම්මානි, යතිහීනං කමච්චුතං;
අතිවුත්ත මපෙතත්ථං, සබන්ධඵරුසං තථා.

වාක්‍යත්ථදොසඋද්දෙස

20. අපක්කමො' , විත්‍යහීනං, භග්ගරීති, සසංසයං;
ගාම්මං දුට්ඨාලඞ්කතීති, දොසා වාක්‍යත්ථනිස්සිතා.

පදදොසනිද්දෙස

21. **විරුද්ධත්ථන්තරං** තඤ්හි, යස්ස'ඤ්ඤත්ථො විරුජ්ඣති;
අධිප්පෙතෙ යථා මෙසො, **විසදො** සුඛයෙ ජනං.

22. විසෙස්‍ය මධිකං යෙනා, **ඣත්ථ** මෙතං භවෙ යථා;
ඔභාසිතා'සෙසදිසො, ඛජ්ජොතො'යං විරාජතෙ.

23. යස්ස'ත්ථා'වගමො දුක්ඛො, පකත්‍යා'දිවිභාගතො;
කිලිට්ඨං තං යථා තාය, සො'ය මාලිඞ්ගාතෙ **පියා.**

24. යං කිලිට්ඨපදං මන්දා, භිධෙයාං **යමකාදිකං**;
කිලිට්ඨපදදොසෙ'ව, තම්පි අන්තො කරීයති.

25. පතීතසද්දරචිතං, සිලිට්ඨපදසන්ධිකං;
පසාදගුණසංයුත්තං, **යමකං** මත මෙදිසං.

26. **අබ්‍යපෙතං බ්‍යපෙත'ඤ්ඤ,** මාවුත්තා'නෙකවණ්ණජං;
යමකං තඤ්ච පාදාන, මාදි, මජ්ඣ, න්ත, ගොචරං.

අබ්‍යපෙත පඨමපාදාදි යමකං

27. සුජනා'සුජනා සබ්බෙ, ගුණෙනාපි විවෙකිනො;
විවෙකං න සමායන්ති, අවිවෙකිජනන්තිකෙ.

අබ්‍යපෙත පඨම දුතිය පාදාදි යමකං

28. කුසලා'කුසලා සබ්බෙ, පබලා'පබලා ථවා;
නො යාතා යාව'හොසිත්තං, සුඛදුක්ඛප්පදා සියුං;
අබ්‍යපෙත පඨම දුතිය තතියපාදාදි යමකං.

29. සාදරං සා දරං හන්තු, විහිතා විහිතා මයා;
වන්දනා වන්දනාමාන, භාජනෙ රතනත්තයෙ.

අබ්‍යපෙත චතුක්කපාදාදි යමකං

30. කමලං ක'මලං කත්තුං, වනදො වනදො'ම්බරං;
සුගතො සුගතො ලොකං, සහිතං ස හිතං කරං.

31. අබ්‍යපෙතාදියමක , ස්සෙසො ලෙසො නිදස්සිතො;
ඤෙයාානි'මායෙව දිසා, ය'ඤ්ඤානි යමකානිපි.

32. අච්චන්තබහවො තෙසං, භෙදා සම්භෙදයොනියො;
තථාපි කෙචි සුකරා, කෙචි අච්චන්තදුක්කරා.

33. **යමකං** තං **පහෙලී** [පහෙළි (ක.)] ච, නෙකන්තමධුරානි'ති;
උපෙක්ඛියන්ති සබ්බානි, සිස්සඛෙදභයා මයා.

34. දෙසකාලකලාලොක, ඤායාගමවිරොධි යං;

තං **විරොධිපදං** වෙ'ත, මුදාහරණතො ඵුටං.

35. ය දප්පතීත මානීය, වත්තබ්බං **නෙය්‍ය** මාහු තං;
යථා සබ්බාපි **ධවලා,** දිසා රොචන්ති රත්තියං.

36. නෙදිසං බහු මඤ්ඤන්ති, සබ්බෙ සබ්බත්ථ විඤ්ඤුනො;
දුල්ලභා'වගතී සද්ද, සාමත්ථියවිලඞ්ඝිනී.

37. සියා **විසෙසනාපෙක්ඛං,** යං තං පත්වා විසෙසනං;
සාත්ථකං තං යථා තං සො, හිය්‍යො පස්සති **චක්ඛුනා.**

38. හීනං කරෙ විසෙස්‍යං යං, තං **හීනත්ථං** හවෙ යථා;
නිප්පභී කත ඛජ්ජොතො, සමුදෙති දිවාකරො.

39. පාදපූරණමත්තං යං, **අනත්ථමිති** තං මතං;
යථා **හි** වන්දෙ බුද්ධස්ස, පාදපඞ්කෙරුහං **පි ච.**

වාක්‍යදොස නිද්දෙස

40. සද්දතො අත්ථතො වුත්තං, යත්ථ හිය්‍යොපි වුච්චති;
ත **මෙකත්ථං** යථා'**හාති, වාරිදො වාරිදො අයං.**

යථා ච

41. තිත්ථියඞ්කුරබීජානි, ජහං දිට්ඨීගතානි'හ;
පසාදෙති පසන්නෙ'සො, මහාමුනි මහාජනෙ.

42. ආරද්ධක්කමවිච්ඡෙදා, **හග්ගරීති** හවෙ යථා;
කාපි පඤ්ඤා, කොපි පගුණො, පකතීපි අහො තව.

43. පදානං දුබ්බිනික්ඛෙපා, බ්‍යාමොහො යත්ථ ජායති;
තං **බ්‍යාකිණ්ණ**න්ති විඤ්ඤෙය්‍යං, තදුදාහරණං යථා.

44. **බහුගුණෙ පණමති, දුජ්ජනානං පායං ජනො;**
හිතං පමුදිතො නිච්චං, සුගතං සමනුස්සරං.

45. විසිට්ඨවචනා'පෙතං, **ගාම්මං'**ත්‍ය'හිමතං යථා;
කඤ්ඤෙ කාමයමානං මං, න කාමයසි කිංන්වි'දං?

46. පදසන්ධානතො කිඤ්චි, දුප්පතීතිකරං හවෙ;
තම්පි **ගාම්මං** ත්‍ය'හිමතං, යථා **යාභවතො පියා.**

47. වුත්තෙසු සූචිතෙ ඨානෙ, පදච්ඡෙදො හවෙ යති;
යං තාය හීනං තං වුත්තං, **යතිහීන**න්ති සා පන.

48. යති **සබ්බත්ථපාදන්තෙ, වුත්තඩ්ඪෙ** ච විසෙසතො;
පුබ්බාපරානෙකවණ්ණ, **පදමජ්ඣෙ**පි කත්ථචි.

තත්ථොදාහරණපච්චුදාහරණානි යථා

49. තං නමෙ සිරසා **චාමි, කරවණ්ණං** තථාගතං;
සකලාපි දිසා **සිඤ්ච, තිව** සොණ්ණරසෙහි යො.

50. සරො සන්ධිම්හි පුබ්බන්තො, විය ලොපෙ විහත්තියා;
අඤ්ඤථා ත්ව'ඤ්ඤථා තත්ථ, යා'දෙසාදි පරා'දි'ව.

51. **චාදී** පුබ්බපදන්තා'ව, නිච්චං පුබ්බපදස්සිතා;
පාදයො නිච්චසම්බන්ධා, පරාදීව පරෙන තු.

සබ්බත්ථොදාහරණානි යථා

52. නමෙ තං සිරසා **සබ්බො, පමා'තීත**ං තථාගතං;
යස්ස ලොකග්ගතං **පත්ත, ස්සො'පමා** න හි යුජ්ජති.

53. මුනින්දං තං සදා **වන්දා, මය'නන්තමති** මුත්තමං;
යස්ස **පඤ්ඤා ච මෙත්තා ච, නිස්සීමා**ති විජම්භති.

චාදිපාදීසු පච්චුදාහරණානි යථා

54. මහාමෙත්තා **මහාපඤ්ඤා, ච** යත්ථ පරමොදයා;
පණමාමි ජිනං තං **ප, වරං** වරගුණා'ලයං.

55. පදත්ථක්කමතො මුත්තං, **කමච්චුත** මිදං යථා;
ඛෙත්තං වා දෙහි ගාමං වා, දෙසං වා මම සොභනං.

56. ලොකියත්ථ මතික්කන්තං, **අතිවුත්තං** මතං යථා;
අතිසම්බාධ මාකාස, මෙතිස්සා ථනජම්භනෙ.

57. සමුදායත්ථතො'පෙතං, තං **අපෙතත්ථකං** යථා;
ගාවිපුත්තො බලිබද්ධො, තිණං ඛාදී පිවී ජලං.

58. ඛන්ධෙ ඵරුසතා යත්ථ, තං **ඛන්ධඵරුසං** යථා;
ඛරා ඛිලා පරික්ඛීණා, ඛෙත්තෙ ඛිත්තං ඵලත්‍ය'ලං.

වාක්‍යත්ථදොස නිද්දෙස

59. ඤෙය්‍යං ලක්ඛණ මන්වත්ථ, වසෙනා'**පක්කමාදිනං;**
උදාහරණ මෙතෙසං, දානි සන්දස්සයාම්‍ය'හං.

තත්ථා'පක්කමං යථා

60. **භාවනා,** දාන, **සීලානි,** සම්මා සම්පාදිතානි'හ;
භොග, සග්ගාදි, නිබ්බාන, සාධනානි න සංසයො.

ඔචිත්‍යහීනං යථා

61. **පූජනීයතරො ලොකෙ, අහ මෙකො නිරන්තරං;**
මයෙකස්මිං ගුණා සබ්බෙ, යතො සමුදිතා අහුං.

යථා ච

62. **යාචිතො'හං කථං නාම, න දජ්ජාම්‍ය'පි ජීවිතං;**
තථාපි පුත්තදානෙන, වෙධතෙ හදයං මම.

භග්ගරීති යථා

63. **ඉත්ථීනං දුජ්ජනානඤ්ච,** විස්සාසො නොපපජ්ජතෙ;
විසෙ සිඞ්ගිම්හි නදියං, රොගෙ රාජකුලම්හි ච.

සසංසයං යථා

64. මුනින්දචන්දිමා ලොක, සරලොලවිලොචනො;
ජනො' චක්කන්තපන්ථො'ව, **ගොපදස්සනපීණිතො.**

65. වාක්‍යත්ථතො දුප්පතීති, කරං **ගාම්මං** මතං යථා;
පොසො **වීරියවා** සො'යං, **පරං හන්ත්වා** න විස්සමී.

66. **දුට්ඨාලඞ්කරණං** තෙතං [ත්වෙථං (?)], යත්ථා'ලඞ්කාරදූසනං;
තස්සා'ලඞ්කාරනිද්දෙසෙ, රූප මාවි භවිස්සති.

67. කතො'ත්‍ර සඞ්ඛෙපනයා මයා'යං,
දොසාන මෙසං පවරො විභාගො;
එසො'ව'ලං බොධයිතුං කවීනං,
තමත්ථි වෙ ඛෙදකරං පරම්පි.

ඉති සඞ්ඝරක්ඛිතමහාසාමිවිරචිතෙ සුබොධාලඞ්කාරෙ

දොසාවබොධො නාම

පඨමො පරිච්ඡෙදො.

2. දොසපරිහාරාවබොධ-දුතියපරිච්ඡෙද

68. කදාචි කවිකොසල්ලා, විරොධො සකලො පාය’යං;
දොසසඞ්ඛ්‍යා මතික්කම්ම, ගුණවීථිං විගාහතෙ.

69. තෙන වුත්තවිරොධාන, මවිරොධො යථා සියා;
තථා දොසපරිහාරා, වබොධො දානි නීයතෙ.

තත්ථ විරුද්ධත්ථන්තරස්ස පරිහාරො යථා

70. වින්දන්තං පාකසාලීනං, සාලීනං දස්සනා සුඛං;
තං කථං නාම මෙසො’යං, **විසදො** සුඛයෙ ජනං?

යථා වා

71. **විනායකොපි** නාගො සි, **ගොතමොපි** මහාමති;
පණීතොපි රසා’පෙතො, චිත්තා මෙ සාමි තෙ ගති.

අඣ’ත්ථස්ස යථා

72. කථං තාදිගුණාභාවෙ, ලොකං තොසෙති දුජ්ජනො?
ඔභාසිතාසෙසදිසො, ඛජ්ජොතො නාම කිං භවෙ?

73. පහෙලිකාය [පහෙළිකාය (ක.)] මාරුළ්හා, න හි දුට්ඨා කිලිට්ඨතා;
පියා සුඛා’ලිඞ්ගිතං ක, මාලිඞ්ගති නු නො ඉති.

74. යමකෙ නො පයොජෙය්‍ය, කිලිට්ඨපද මිච්ඡිතෙ;
තතො යමක මඤ්ඤං තු, සබ්බ මෙතංමයං විය.

දෙසවිරොධිනො යථා

75. බොධිසත්තප්පභාවෙන , **ථලෙපි ජලජාන්‍ය’හුං;**
නුදන්තානි’ව සුචිරා, වාසක්ලෙසං තහිං ජලෙ.

කාලවිරොධිනො යථා

76. මහානුභාව පිසුනො, මුනිනො මන්ද මාරුතො;
සබ්බොතුකමයං වායි, ධුනන්තො **කුසුමං** සමං.

කලාවිරොධිනො යථා

77. නිමුග්ගමානසො බුද්ධ, ගුණෙ පඤ්චසිඛස්සපි;
තන්තිස්සර විරොධො සො, න සම්පීණෙති කං ජනං?

ලොකවිරොධිනො යථා

78. ගණයෙ චක්කවාළං සො, චන්දනායපි සීතලං;
සම්බොධි සත්ත හදයො, **පදිත්ත’ඞ්ගාරපූරිතං.**

ඤායවිරොධිනො යථා

79. **පරිච්චත්තභවොපි** ත්ව, මුපනීතභවො අසි;
අචින්ත්‍යගුණසාරාය, නමො තෙ මුනිපුඞ්ගව.

ආගමවිරොධිනො යථා

80. නෙවා’ලපති කෙනා’පි, **වචීවිඤ්ඤත්තිතො** යති;
සම්පජානමුසාවාදා, ඵුසෙය්‍යා’පත්තිදුක්කටං.

නෙය්‍යස්ස යථා

81. මරීචිචන්දනා’ලෙප, ලාභා සීතමරීචිනො;
ඉමා සබ්බාපි **ධවලා,** දිසා රොචන්ති නිබ්භරං.

යථා වා

82. මනොනුරඤ්ජනො මාර, ඞ්ගනාසිඞ්ගාරවිබ්භමො;
ජිනෙනා'සමනුඤ්ඤාතො, මාරස්ස **හදයා'නලො.**

විසෙසනාපෙක්ඛස්ස යථා

83. අපයාතා'පරාධම්පි, අයං වෙරී ජනං ජනො;
කොධපාටලභූතෙන, හිය්‍යො පස්සති **චක්ඛුනා.**

හීනත්ථස්ස යථා

84. **අප්පකානම්පි** පාපානං, පහාවං නාසයෙ බුධො;
අපි **නිප්පහාතා'නීත, ඛජ්ජොතො** හොති හාණුමා.

අනත්ථස්ස යථා

85. න පාදපූරණත්ථාය, පදං යොජෙය්‍ය කත්ථචි,
යථා වන්දෙ මුනින්දස්ස, පාදපඞ්කෙරුහං **වරං.**

86. හයකොධපසංසාදි, විසෙසො තාදිසො යදි;
වත්තුං කාමීයතෙ දොසො, න තත්ථෙ'කත්ථතාකතො.

යථා

87. **සප්පො සප්පො!** අයං හන්ද, නිවත්තතු හවං තතො,
යදි ජීවිතුකාමො'සි, කථං ත මුපසප්පසි?

හග්ගරීතිනො යථා

88. යොකොචි රූපා'තිසයො, කන්ති **කාපි** මනොහරා;
විලාසා'තිසයො **කොපි,**
අහො! බුද්ධමහො'දයො.

89. අබ්‍යාමොහකරං බන්ධං, අබ්‍යාකිණ්ණං මනොහරං;
අදූරපද වින්‍යාසං, පසංසන්ති කවිස්සරා.

යථා

90. **නීලුප්පලා'හං නයනං, බන්ධුකරුචිරො'ධරො;**
නාසා හෙම'ඞ්කුසො තෙන, ජිනො'යං පියදස්සනො.

91. සමතික්කන්ත ගාම්මත්තං, කන්ත වාචා'හිසඞ්ඛතං;
බන්ධනං රසහෙතුත්තා, **ගාම්මත්තං** අතිවත්තති.

යථා

92. **දූනොති කාමචණ්ඩාලො,** සො මං සදය නිද්දයො;
ඊදිසං බ්‍යසනා'පන්නං, සුඛීපි කි මුපෙක්ඛසෙ?

93. **යතිහීනපරිහාරො,** න පුනෙ'දානි නීයතෙ;
යතො න සවනු'බ්බෙගං, හෙට්ඨා යෙසං විචාරිතං.

කමච්චුතස්ස යථා

94. උදාරචරිතො'සි ත්වං, තෙනෙ'වා'රාධනා ත්වයි;
දෙසං වා දෙහි **ගාමං** වා, **ඛෙත්තං** වා මම සොහනං.

අතිවුත්තස්ස යථා

95. මුනින්දචන්දසම්භූත, යසොරාසිමරීචිනං;
සකලොප්‍යා'ය මාකාසො, නා'වකාසො විජම්භනෙ.

96. වාක්‍යං බ්‍යාපන්නචිත්තානං, **අපෙතත්ථං** අනින්දිතං;

තෙනු’ම්මත්තාදිකානං තං, වචනා’ඤ්ඤත්‍ර දූස්සති.

යථා

97. **සමුද්දො පීයතෙ සො’ය, මහ’මජ්ජ ජරාතුරො;**
ඉමෙ ගජ්ජන්ති ජීමූතා, සක්කස්සෙ’රාවණො පියො.

98. සුබුමාලා’විරොධිත්ත, දිත්තභාවප්පභාවිතං;
බන්ධනං **බන්ධඵරුස, දොසං** සංදූසයෙය්‍ය තං.

යථා

99. **පස්සන්තා රූපවිභවං, සුණන්තා මධුරං ගිරං;**
චරන්ති සාධූ සම්බුද්ධ, කාලෙ කෙළිපරම්මුඛා.

අපක්කමස්ස යථා

100. **භාවනා, දාන, සීලානි,** සම්මා සම්පාදිතානි’හ;
නිබ්බාන, භොග, සග්ගාදි, සාධනානි න සංසයො.

101. උද්දිට්ඨවිසයො කොචි, විසෙසො තාදිසො යදි;
අනු’ද්දිට්ඨෙසු නෙව’ත්ථි, දොසො කමවිලඞ්ඝනෙ.

යථා

102. **කුසලා’කුසලං අබ්‍යා, කත’මිච්චෙසු පච්ඡිමං;**
අබ්‍යාකතං පාකදං න, පාකදං පඨමද්වයං.

103. සගුණානා’විකරණෙ, කාරණෙ සති තාදිසෙ;
ඔචිත්‍යහීනතා’පත්ති, නත්ථි භූතත්ථසංසිනො.

104. ඔචිත්‍යං නාම විඤ්ඤෙය්‍යං, ලොකෙ විඛ්‍යාත මාදරා;
තත්ථො’පදෙසපභවා, සුජනා කවිපුඞ්ගවා.

105. විඤ්ඤාතොචිත්‍යවිභවො, චිත්‍යහීනං පරිහරෙ;
තතො’චිත්‍යස්ස සම්පොසෙ,
රසපොසො සියා කතෙ.

යථා

106. **යො මාරසෙන මාසන්න, මාසන්නවිජයු’ස්සවො;**
තිණායපි න මඤ්ඤිත්ථ, සො වො දෙතු ජයං ජිනො.

107. ආරද්ධකත්තුකම්මාදි, කමා’තික්කමලඞ්ඝනෙ;
භග්ගරීතිවිරොධො’යං, ගතිං න ක්වා’පි වින්දති.

යථා

108. **සුජන’ඤ්ඤාන මිත්ථීනං,** විස්සාසො නො’පපජ්ජතෙ;
විසස්ස සිඞ්ගිනො රොග, නදීරාජකුලස්ස ච.

යථා

109. **භෙසජ්ජෙ විහිතෙ සුද්ධ, බුද්ධාදිරතනත්තයෙ;**
පසාද මාචරෙ නිච්චං, **සජ්ජනෙ සගුණෙපි** ච.

සසංසයස්ස යථා

110. මුනින්දචන්දිමා’ලොක, රස ලොල විලොචනො;
ජනො’වක්කන්තපන්ථො’ව, **රංසිදස්සනපීණිතො.**

111. සංසයායෙ’ව යංකිඤ්චි, යදි කීළාදිහෙතුනා;
පයුජ්ජතෙ න දොසො’ව, සසංසයසමප්පිතො.

යථා

112. **යාතෙ දුතියං නිලයං, ගරුම්හි සකගෙහතො;**
පාපුණෙය්‍යාම නියතං, සුඛ’මජ්ඣයනා’දිනා.

113. **සුභගා** භගිනී සා’යං, එතස්සි’ච්චෙවමාදිකං;
න ‘ගාම්ම’මිති නිද්දිට්ඨං, කවීහි සකලෙහිපි.

114. දුට්ඨා’ලඞ්කාරවිගමෙ, සොභනා’ලඞ්කතික්කමො;
අලඞ්කාරපරිච්ඡෙදෙ, ආවිභාවං ගමිස්සති.

115. දොසෙ පරීහරිතු මෙස වරො’පදෙසො,
සත්ථන්තරානුසරණෙන කතො මයෙවං;
විඤ්ඤායි’මං ගරුවරාන’ධික’ප්පසාදා,
දොසෙ පරං පරිහරෙය්‍ය යසොභිලාසී.

ඉති සඞ්ඝරක්ඛිතමහාසාමිවිරචිතෙ සුබොධාලඞ්කාරෙ

දොසපරිහාරාවබොධො නාම

දුතියො පරිච්ඡෙදො.

3. ගුණාවබොධ-තතියපරිච්ඡෙද

අනුසන්ධි

116. සම්භවන්ති ගුණා යස්මා, දොසානෙ’ව’මතික්කමෙ;
දස්සෙස්සං තෙ තතො දානි, සද්දෙ සම්භූසයන්ති යෙ.

සද්දාලඞ්කාර උද්දෙස

117. පසාදො’ජො, මධුරතා, සමතා, සුඛුමාලතා;
සිලෙසො’දරතා, කන්ති, අත්ථබ්‍යත්ති, සමාධයො.

සද්දාලඞ්කාර පයොජන

118. ගුණෙහෙ’තෙහි සම්පන්නො, බන්ධො කවිමනොහරො;
සම්පාදියති කත්තූනං, කිත්ති මච්චන්තනිම්මලං.

සද්දාලඞ්කාර නිද්දෙස

119. අදූරාහිතසම්බන්ධ, සුභගා යා පදා’වලි;
සුපසිද්ධා’භිධෙය්‍යා’යං, **පසාදං** ජනයෙ යථා.

120. අලඞ්කරොන්තා **වදනං, මුනිනො’ධරරංසියො;**
සොභන්තෙ’රුණරංසී’ව, සම්පතන්තා’ම්බුජො’දරෙ.

121. **ඔජො** සමාසබාහුල්‍ය, මෙසො ගජ්ජස්ස ජීවිතං;
පජ්ජෙප්‍ය’නා’කුලො සො’යං,
කන්තො කාමීයතෙ යථා.

122. **මුනින්ද මන්ද සඤ්ජාත, හාස චන්දන ලිම්පිතා;**
පල්ලවා ධවලා තස්සෙ, වෙකො නා’ධරපල්ලවො.

123. පදා’භිධෙය්‍යවිසයං, සමාස බ්‍යාස සම්භවං;
යං පාරිණත්‍යං හොතී’හ, සොපි **ඔජො**’ව තං යථා.

124. **ජොතයිත්වාන සද්ධම්මං, සන්තාරෙත්වා සදෙවකෙ;**
ජලිත්වා අග්ගිඛන්ධො’ව, නිබ්බුතො සො සසාවකො.

125. **මත්ථකට්ඨී මතස්සා’පි, රජොභාවං වජන්තු මෙ;**
යතො පුඤ්ඤෙන තෙ සෙන්තු, ජින පාද’ම්බුජද්වයෙ.

126. ඉච්චත්‍ර නිච්චප්පණති, ගෙධො සාධු පදිස්සති;
ජායතෙ’යං ගුණො තික්ඛ, පඤ්ඤානමභියොගතො.

127. මධුරත්තං පදාසත්ති, ර’නුප්පාසවසා ද්විධා;
සියා සමසුති පුබ්බා, වණ්ණා’වුත්ති පරො යථා.

128. **යදා එසො’භිසම්බොධිං, සම්පත්තො මුනිපුඞ්ගවො;**
තදා පභුති ධම්මස්ස, ලොකෙ ජාතො මහු’ස්සවො.

129. මුනින්දමන්දහාසා තෙ, කුන්ද සන්දොහවිබ්භමා;
දිසන්ත මනුධාවන්ති, හසන්තා චන්දකන්තියො.

130. සබ්බකොමලවණ්ණෙහි, නා’නුප්පාසො පසංසියො;
යථා’යං **මාලතීමාලා, ලීන ලොලා’ලිමාලිනී.**

131. මුදූහි වා කෙවලෙහි, කෙවලෙහි ඵුටෙහි වා,
මිස්සෙහි වා **තිධා** හොති, වණ්ණෙහි **සමතා** යථා.

කෙවලමුදුසමතා

132. **කොකිලා’ලාපසංවාදී, මුනින්දා’ලාපවිබ්භමො;**
හදයඞ්ගමතං යාති, සතං දෙති ච නිබ්බුතිං.

කෙවලඵුටසමතා

133. **සම්භාවනීයසම්භාවං, භගවන්තං භවන්තගුං;**
භවන්තසාධනා'කඞ්ඛී, කො න සම්භාවයෙ විභුං.

මිස්සකසමතා

134. **ලද්ධචන්දනසංසග්ග, සුගන්ධි මලයා'නිලො;**
මන්ද මායාති භීතො'ව, මුනින්දමුඛමාරුතා.

135. අනිට්ඨුර'ක්ඛර'ප්පායා, සබ්බකොමල නිස්සටා;
කිච්ඡමුච්චාරණා'පෙත, බ්‍යඤ්ජනා **සුඛුමාලතා.**

136. **පස්සන්තා රූපවිභවං, සුණන්තා මධුරං ගිරං;**
චරන්ති සාධූ [සාධු (සී-ඡන්ධානුරක්ඛණත්ථං)] **සම්බුද්ධ, කාලෙ කෙළිපරම්මුඛා.**

137. අලඞ්කාරවිහීනා'පි, සතං සම්මුඛතෙ'දිසී;
ආරොහති විසෙසෙන, රමණීයා ත'දුජ්ජලා.

138. **රොමඤ්ච පිඤ්ඡ රචනා, සාධු වාදාභිතද්ධනී;**
ලළන්ති'මෙ මුනිමෙඝු, ම්මදා සාධු සිඛාවලා.

139. සුඛුමාලත්ත මත්ථෙ'ව, පදත්ථවිසයම්පි ච;
යථා මතාදිසද්දෙසු, **කිත්තිසෙසා**දිකිත්තනං.

140. සිලිට්ඨ පද සංසග්ග, රමණීය ගුණා'ලයො;
සබන්ධගාරවො සො'යං, **සිලෙසො** නාම තං යථා.

141. **බාලි'න්දුවිබ්භම'ච්ඡෙදි, නඛරා'වලි කන්තිහි;**
සා මුනින්දපද'ම්භොජ, කන්ති වො වලිතා'වතං.

142. උක්කංසවන්තො යොකොචි, ගුණො යදි පතීයතෙ;
උදාරො'යං භවෙ තෙන, සනාථා බන්ධපද්ධති.

143. **පාදම්භොජ රජො ලිත්ත, ගත්තා යෙ තව ගොතම;**
අහො! තෙ ජන්තවො යන්ති, සබ්බථා නිරජත්තනං.

144. එවං ජිනා'නුභාවස්ස, සමුක්කංසො'ත්‍ර දිස්සති;
පඤ්ඤවා විධිනා'නෙන, චින්තයෙ පර මීදිසං.

145. **උදාරො** සොපි විඤ්ඤෙය්‍යො, යං පසත්ථ විසෙසනං;
යථා **කීළාසරො ලීලා, හාසො හෙමඞ්ගදා'**දයො.

146. ලොකිය'ත්ථා'න'තික්කන්තා, කන්තා සබ්බජනානපි;
කන්ති නාමා'තිවුත්තස්ස, වුත්තා සා පරිහාරතො.

යථා **මුනින්ද** ඉච්චාදි.

147. **අත්ථබ්‍යත්තා'**භිධෙය්‍යස්සා,
නෙය්‍යතා සද්දතො'ත්ථතො;
සා'යං තදුභයා නෙය්‍ය, පරිහාරෙ පදස්සිතා;
යථා **මරීචිච්චාදි** ච, **මනොනුරඤ්ජනො**ච්චාදි.

පුන අත්ථෙන යථා

148. **සභාවා'මලතා ධීර, මුධා පාදනඛෙසු තෙ;**
යතො තෙ'වනතා'නන්ත, මොළිච්ඡායා ජහන්ති නො.

149. 'බන්ධසාරො'ති මඤ්ඤන්ති, යං සමග්ගාපි විඤ්ඤුනො;
දස්සනා'වසරං පත්තො, **සමාධි** නාම'යං ගුණො.

150. අඤ්ඤධම්මො තතො'ඤ්ඤත්ථ, ලොකසීමා'නුරොධතො;
සම්මා ආධීයතෙ'ච්චෙ'සො, **'සමාධී'**ති නිරුච්චති.

සමාධි උද්දෙස

151. අපාණෙ පාණීනං ධම්මො, සම්මා ආධීයතෙ ක්වචි,;
නිරූපෙ රූපයුත්තස්ස, නිරසෙ සරසස්ස, ච.

152. අද්‍රවෙ ද්‍රවයුත්තස්ස, අකත්තරිපි කත්තුතා,;
කඨිනස්සා’සරීරෙ,පි, රූපං තෙසං කමා සියා.

සමාධිනිද්දෙස

අපාණෙ පාණීනං ධම්මො

153. උණ්ණා පුණ්ණි’න්දුනා නාථ! දිවාපි සහ **සඞ්ගමා;**
විනිද්දා සම්පමොදන්ති, මඤ්ඤෙ කුමුදිනී තව.

නිරූපෙ රූපයුත්තස්ස

154. **දයාරසෙසු** මුජ්ජන්තා, ජනා’**මතරසෙස්වි**’ව;
සුඛිතා හතදොසා තෙ, නාථ! පාද’ම්බුජා’නතා.

නිරසෙ සරසස්ස

155. **මධුරෙපි ගුණෙ** ධීර, න’ප්පසීදන්ති යෙ තව;
කීදිසී මනසොවුත්ති, තෙසං **බාරගුණාන** හො’.

අද්‍රවෙ ද්‍රවයුත්තස්ස

156. සබ්බත්ථසිද්ධ! චූළක, **පුටපෙයා මහාගුණා;**
දිසා සමන්තා ධාවන්ති, කුන්දසොභා ස ලක්ඛණා.

අකත්තරිපි කත්තුතා

157. **මාරා’රිබලවිස්සට්ඨා,** කුණ්ඨා **නානාවිධා’යුධා;**
ලජ්ජමානා’ඤ්ඤවෙසෙන, ජින! **පාදා’නතා** තව.

කඨිනස්සා සරීරෙ

158. මුනින්දභානුමා කාලො,
දිතො **බොධො’දයා’චලෙ;**
සද්ධම්මරංසිනා භාති, භින්ද මන්දතමං පරං.

159. **වමනු’ග්ගිරනාදො’**තං, ගුණවුතා’පරිච්චුතං;
අතිසුන්දර මඤ්ඤං තු, කාමං වින්දති **ගාම්මතං.**

160. කන්තීනං **වමනබ්‍යාජා,** මුනිපාදනඛා’වලී;
චන්දකන්තී පිවන්තී’ව, නිප්පභං තං කරොන්තියො.

161. අචිත්තකත්තුකං රුචා [රුච්ච (සී.)], මිච්චෙවං ගුණකම්මතං;
සචිත්තකත්තුකං පෙ’තං, ගුණකම්මං යදු’ත්තමං.

162. **උග්ගිරන්තො’**ච **සස්නෙහ, රසං** ජිනවරො ජනෙ;
භාසන්තො මධුරං ධම්මං, කං න සප්පීණයෙ ජනං.

163. යො සද්දසත්ථකුසලො කුසලො නිඝණ්ඩු,
ඡන්දොඅලඞ්කතිසු නිච්චකතා’භියොගො;
සො’යං කවිත්තවිකලොපි කවීසු සඞ්බ්‍යා,
මොග්ගය්හ වින්දති හි කිත්ති’ මමන්දරූපං.

ඉති සඞ්ඝරක්ඛිතමහාසාමිවිරචිතෙ සුබොධාලඞ්කාරෙ

ගුණාවබොධො නාම

තතියො පරිච්ඡෙදො.

4. අත්ථාලඞ්කාරාවබොධ-චතුත්ථපරිච්ඡෙද

164. අත්ථාලඞ්කාරසහිතා, සගුණා බන්ධපද්ධති;
අච්චන්තකන්තා කන්තා [යතො අච්චන්තකන්තා (ක.)] ච වුච්චන්තෙ තෙ තතො’ධුනා.

165. **සභාව, වඞ්කවුත්තීනං,** භෙදා **ද්විධා** අලංක්‍රියා;
පඨමා තත්ථ වත්ථූනං, නානාවත්ථා’විභාවිනී.

යථා

166. **ලීලා විකන්ති සුභගො, දිසා පීර විලොකනො;**
බොධිසත්තඞ්කුරො භාසං, විරොචි වාච මාසභිං.

167. වුත්ති වත්ථුසභාවස්ස, යා’ඤ්ඤථා සා’**පරා** භවෙ;
තස්සා’නන්තවිකප්පත්තා, හොති බීජො’පදස්සනං.

වඞ්කවුත්ති අත්ථාලඞ්කාර

උද්දෙස

168. තත්ථා’තිසය, උපමා, රූපකා, වුත්ති, දීපකං,;
අක්ඛෙපො, ත්ථන්තරන්‍යාසො, බ්‍යතිරෙකො, විභාවනා.

169. හෙතු , ක්කමො, පියතරං, සමාස, පරිකප්පනා;
සමාහිතං, පරියාය, වුත්ති, බ්‍යාජොපවණ්ණනං.

170. විසෙස, රුළ්හාහඞ්කාරා, සිලෙසො, තුල්‍යයොගිතා;
නිදස්සනං, මහන්තත්තං, වඤ්චනා, ප්පකතත්ථුති,.

171. එකාවලි, අඤ්ඤමඤ්ඤං, සහවුත්ති, විරොධිතා;
පරිවුත්ති, බ්භමො, භාවො, මිස්ස, මාසී, රසී, ඉති.

172. එතෙ භෙදා සමුද්දිට්ඨා, **භාවො ජීවිත** මුච්චතෙ;
වඞ්කවුත්තීසු පොසෙසි, **සිලෙසො** තු **සිරිං** පරං.

නිද්දෙස

173. පකාසකා විසෙසස්ස, සියා’**තිසයවුත්ති** යා;
ලොකා’තික්කන්තවිසයා, ලොකියා,ති ච සා **ද්විධා.**

174. **ලොකියාතිසයස්සෙ’**තෙ,
භෙදා යෙ ජාතිආදයො;
පටිපාදීයතෙ ත්ව’ජ්ජ, **ලොකාතික්කන්තගොචරා.**

175. **පිවන්ති දෙහකන්තී යෙ, නෙත්තඤ්ජලිපුටෙන තෙ;**
නා’ලං හන්තුං ජිනෙ’සං ත්වං, තණ්හං තණ්හාහරොපි කිං?

176. උපමානො’පමෙය්‍යානං, සධම්මත්තං සියො’**පමා;**
සද්ද, ත්ථගම්මා, වාක්‍යත්ථ, විසයා,ති ච සා **භිධා.**

177. සමාස, පච්චයෙ, වා’දී, **සද්දා** තෙසං වසා **තිධා;**
සද්දගම්මා සමාසෙන, **මුනින්දො චන්දිමා’නනො.**

178. ආයාදී **පච්චයා** තෙහි, වදනං **පඞ්කජායතෙ;**
මුනින්දනයන ද්වන්දං, නීලුප්පලදලීයති.

179. **ඉවාදී** ඉව, වා, තුල්‍ය, සමාන, නිභ, සන්නිභා;
යථා, සඞ්කාස, තුලිත, ප්පකාස, පතිරූපකා.

180. සරී, සරික්ඛ, සංවාදී, විරොධි, සදිසා, විය;
පටිපක්ඛ, පච්චනීකා, සපක්ඛො, පමිතො, පමා.

181. පටිබිම්බ, පටිච්ඡන්න, සරූප, සම, සම්තා;
සවණ්ණා, භා, පටිනිධි, සධම්මා, දි සලක්ඛණා.

182. ජයත්‍යා , ක්කොසති, හසති, පතිගජ්ජති, දූහති;
උසූයත්‍යා, වජානාති, නින්දති, ස්සති, රුන්ධති.

183. තස්ස චොරෙති සොහග්ගං, තස්ස කන්තිං විලුම්පති;
තෙන සද්ධිං විවදති, තුල්‍යං තෙනා'ධිරොහති.

184. කච්ඡං විගාහතෙ, තස්ස, ත මන්වෙත්‍යා, නුබන්ධති;
තංසීලං, තංනිසෙධෙති, තස්ස වා'නුකරොති, මෙ.

185. උපමානො'පමෙය්‍යානං, සධම්මත්තං විභාවිහි;
ඉමෙහි උපමාභෙදා, කෙචි නියානුත්ති සම්පති.

186. **විකාසිපදුමං'වා'ති, සුන්දරං සුගතා'ননං;**
ඉති **ධම්මොපමා** නාම, තුල්‍යධම්මනිදස්සනා.

187. **ධම්මහීනා** ''මුඛ'ම්භොජ, සදිසං මුනිනො''ඉති;
විපරීතො'පමා ''තුල්‍ය, මානනෙන'ම්බුජං තව''.

188. **තවා'නන'මිව'ම්භොජං, අම්භොජ'මිව තෙ මුඛං;**
අඤ්ඤමඤ්ඤොපමා සා'යං, අඤ්ඤමඤ්ඤොපමානතො.

189. ''යදි කිඤ්චි භවෙ'ම්භොජං, ලොචන'බ්භමුවිබ්භමං;
ධාරෙතුං මුඛසොභං තං, තවෙ''ති **අබ්භුතොපමා.**

190. ''සුගන්ධි සොභා සම්බන්ධී, සිසිරං'සු විරොධි ච;
මුඛං තව'ම්බුජංවෙ'ති'', සා **සිලෙසොපමා** මතා.

191. සරූපසද්දවාච්චත්තා, සා **සන්තානොපමා** යථා;
බාලා'වු'ය්‍යානමාලා'යං, සා'ලකා'ননසොභිනී.

192. **බයී චන්දො, බහුරජං, පදුමං, තෙහි තෙ මුඛං;**
සමානම්පි සමුක්කංසි, ත්‍යා'යං **නින්දොපමා** මතා.

193. **අසමත්ථො මුඛෙනි'න්දු, ජින! තෙ පටිගජ්ජිතුං;**
ජළො කලඞ්කී'ති අයං, **පටිසෙධොපමා** සියා.

194. ''කච්ඡං චන්දාරවින්දානං, අතික්කම්ම මුඛං තව;
අත්තනා'ව සමං ජාත'', මිත්‍ය'**සාධාරණොපමා.**

195. ''සබ්බ'ම්භොජ'ප්පභාසාරො, රාසිභූතො'ව කත්ථචි;
තවා'ননං විභාතී''ති, හොතා'**භූතොපමා** අයං.

196. පතීයතෙ'**ත්ථගම්මා** තු, සද්දසාමත්ථියා ක්වචි;
සමාස, ප්පච්චයෙ, වාදි, සද්දයොගං විනා අපි.

197. **භිඞ්ගානෙ'මානි චක්ඛුනි, නා'ම්බුජං මුඛ'මෙවි'දං;**
සුඛ්‍යාත්තසදිසත්තෙන, සා **සරූපොපමා** මතා.

198. ''මයෙ'ව මුඛසොභා'ස්සෙ, ත්‍යාල'මින්දු! විකත්ථනා;
යතො'ම්බුජෙපි සා'ත්ථීති'', **පරිකප්පොපමා** අයං.

199. ''කිං වා'ම්බුජ'න්තොභන්තාලි, කිං ලොලනයනං මුඛං;
මම දොලායතෙ චිත්ත'', මිච්ච'යං **සංසයොපමා.**

200. කිඤ්චි වත්ථුං පදස්සෙත්වා, සධම්මස්සා'භිධානතො;
සාම්‍යප්පතීතිසබ්භාවා, **පතිවත්ථූපමා** යථා.

201. **ජනෙසු ජායමානෙසු, නෙ'කොපි ජිනසාදිසො;**
දුතියො නනු නත්ථෙ'ව, පාරිජාතස්ස පාදපො.

202. වාක්‍යත්ථෙනෙ'ව වාක්‍යත්ථො, යදි කොචු'පමීයතෙ;
ඉවයුත්තා, වියුත්තත්තා, සා **වාක්‍යත්ථොපමා ද්විධා.**

ඉවයුත්තා

203. **ජිනො සංක්ලෙසතත්තානං, ආවිභූතො ජනාන'යං;**
සම්මසන්තාපතත්තානං, සම්මකාලෙ'ම්බුදො විය.

ඉවවියුත්තා

204. **මුනින්දානන මාභාති, විලාසෙකමනොහරං;**
උද්ධං සමුග්ගතස්සා’පි, කිං තෙ චන්ද විජම්භනා.

205. සමුබ්බෙජෙති ධීමන්තං, භින්නලිඞ්ගාදිකං තු යං;
උපමාදූසනායා’ල, මෙතං කත්ථචි තං යථා.

206. හංසී’වා’යං සසී **භින්න, ලිඞ්ගා,** කාසං සරානි’ව;
විජාති වචනා, හීනා, සා’ව හත්තො භටො’ධිපෙ.

207. “ඛජ්ජොතො භාණුමාලී’ව, විභාති”ත්‍ය**ධිකොපමා;**
අප්ඵුට්ඨත්ථා “ඛලම්බොධි, සාගරො විය සංඛුභි.”

208. “චන්දෙ කලඞ්කො භිඞ්ගො’වෙ’, ත්‍යූ’**පමාපෙක්ඛිනී** අයං;
ඛණ්ඩිතා කෙරවා’කාරො, සකලඞ්කො නිසාකරො.

209. ඉච්චෙවමාදිරූපෙසු, භවන්ති විගතා’දරා;
කරොන්ති චා’දරං ධීරා, පයොගෙ ක්වචි දෙ’ව තු.

210. **ඉත්ථියං’වා’ජනො යාති, වදත්‍යො’සා පුමා විය;**
පියො පාණා ඉවා’යං මෙ, විජ්ජා ධන’මිව’ච්චිතා.

211. **භවං විය මහීපාල, දෙවරාජා විරොචතෙ;**
අල’මංසුමතො කච්ඡං, තෙජසා රොහිතුං අයං.

212. උපමානො’පමෙය්‍යානං, අභෙදස්ස නිරූපනා;
උපමා’ව තිරොභූත, භෙදා **රූපක** මුච්චතෙ.

213. **අසෙස වත්ථු විසයං, එකදෙස විවුත්ති** [විවත්ති (ටීකා)], ච;
තං **ද්විධා** පුන පච්චෙකං, සමාසාදිවසා **තිධා.**

අසෙසවත්ථුවිසයසමාස

214. අඞ්ගුලිදල සංසොභිං, නඛදීධිති කෙසරං;
සිරසා න පිලන්ධන්ති, කෙ මුනින්ද පද’ම්බුජං.

අසෙසවත්ථුවිසයඅසමාස

215. රතනානි ගුණා භූරී, කරුණා සීතලං ජලං;
ගම්භීරත්ත මගාධත්තං, පච්චක්ඛො’යං ජිනො’ම්බුධි.

අසෙසවත්ථුවිසයමිස්සක

216. චන්දිකා මන්දහාසා තෙ, මුනින්ද! වදනි’න්දුනො;
පබොධයත්‍ය’යං සාධු, මනො කුමුද කානනං.

217. **අසෙසවත්ථුවිසයෙ,** පභෙදො රූපකෙ අයං;
එකදෙසවිවුත්තිම්හි, භෙදො දානි පවුච්චති.

එකදෙසවිවුත්තිසමාස

218. විලාස හාස කුසුමං, රුචිරා’ධර පල්ලවං;
සුඛං කෙ වා න වින්දන්ති, පස්සන්තා මුනිනො මුඛං.

එකදෙසවිවුත්තිඅසමාස

219. පාදද්වන්දං මුනින්දස්ස, දදාතු විජයං තව;
නඛරංසී පරං කන්තා, යස්ස පාපජයද්ධජා.

එකදෙසවිවුත්තිමිස්සක

220. සුනිම්මලකපොලස්ස, මුනින්ද වදනි’න්දුනො;
සාධු’ප්පබුද්ධ හදයං, ජාතං කෙරව කානනං.

221. රූපකානි බහුනො'ව [ටීකායං උද්ධටං යුත්තරූපකං සිතපුප්ඵුජලං ලොල, නෙත්තභිඞ්ග තවා'නනං; කස්ස නාම මනො ධීර, නාකඩ්ඪති මනොහරං;], **යුත්තා, යුත්තා**දිභෙදතො;
විසුං න තානි වුත්තානි, එත්ථෙ'ව'න්තොගධානි'ති.

222. ''චන්දිමා'කාසපදුම'', මිච්චෙතං **ඛණ්ඩරූපකං;**
දුවිධ, ''මම්බොරුහවනං, නෙත්තානි'ච්චා''දි සුන්දරං.

223. පරියන්තො විකප්පානං, රූපකස්සො'පමාය ච;
නත්ථි යං තෙන විඤ්ඤෙය්‍යං, අවුත්ත මනුමානතො.

224. පුනප්පුන මුච්චාරණං [පුනප්පුනුච්චාරණං යං (සී. ක.)], යමත්ථස්ස, පදස්ස ච;
උභයෙසඤ්ච විඤ්ඤෙය්‍යා, සා'ය'**මාවුත්ති** නාමතො.

අත්ථාවුත්ති

225. මනො **හරති** සබ්බෙසං, **ආදදාති** දිසා දස;
ගණ්හාති නිම්මලත්තඤ්ච, යසොරාසි ජිනස්ස'යං.

පදාවුත්ති

226. **විභාසෙන්ති** දිසා සබ්බා, මුනිනො දෙහකන්තියො;
විභා සෙන්ති ච සබ්බාපි, චන්දාදීනං හතා විය.

උභයාවුත්ති

227. ජිත්වා **විහරති** ක්ලෙස, රිපුං ලොකෙ ජිනො අයං;
විහරත්‍ය'රිවග්ගො'යං, රාසිභූතො'ව දුජ්ජනෙ.

228. එකත්ථ වත්තමානම්පි, සබ්බවාක්‍යො'පකාරකං;
දීපකං නාම තං වාදි, මජ්ඣ, න්තවිසයං **තිධා.**

ආදි දීපක

229. **අකාසි** බුද්ධො වෙනෙය්‍ය, බන්ධූන මමිතො'දයං;
සබ්බපාපෙහි ච සමං, නෙකතිත්ථියමද්දනං.

මජ්ඣෙ දීපක

230. දස්සනං මුනිනො සාධු, ජනානං **ජායතෙ**'මතං;
තද'ඤ්ඤෙසං තු ජන්තූනං, විසං නිච්චො'පතාපනං.

අන්තදීපක

231. අච්චන්ත කන්ත ලාවණ්‍ය, චන්දා'තප මනොහරො;
ජිනා'නනි'න්දු ඉන්දු ච, කස්ස නා'නන්දකො **භවෙ.**

මාලාදීපක

232. හොතා'විප්පටිසාරාය, සීලං, පාමොජ්ජහෙතු සො;
තං පීතිහෙතු, සා චා'යං, පස්සද්ධ්‍යා'දි පසිද්ධියා.

233. ඉච්චා'දිදීපකත්තෙපි, පුබ්බං පුබ්බ මපෙක්ඛිනී;
වාක්‍යමාලා පවත්තාති, තං **මාලාදීපකං** මතං.

234. අනෙනෙ'ව'ප්පකාරෙන, සෙසාන මපි දීපකෙ;
විකප්පානං විධාතබ්බා, නුගති සුද්ධබුද්ධිහි.

235. විසෙස වචනි'ච්ඡායං, නිසෙධවචනං තු යං;
අක්ඛෙපො නාම සොයඤ්ච, **තිධා** කාලප්පභෙදතො.

236. එකාකී' නෙකසෙනං තං, මාරං ස විජයී ජිනො;
කථං ත මථවා තස්ස, පාරමීබල මීදිසං.

අතීතක්ඛෙපො.

237. කිං චිත්තෙ’ජාසමුග්ඝාතං, අපත්තො’ස්මීති ඛිජ්ජසෙ;
පණාමො නනු සො යෙ’ව, සකිම්පි සුගතෙ ගතො.

වත්තමානක්ඛෙපො.

238. සච්චං න තෙ ගමිස්සන්ති, සිවං සුජනගොචරං;
මිච්ඡාදිට්ඨී පරික්කන්ත [පරිකන්ත (ක.)], මානසා යෙ සුදුජ්ජනා.

අනාගතක්ඛෙපො.

239. ඤෙය්‍යො **අත්ථන්තරන්‍යාසො,** යො, ඤ්ඤවාක්‍යත්ථසාධනො;
සබ්බබ්‍යාපී විසෙසට්ඨො, හිවිසිට්ඨ’ස්ස භෙදතො.

හි රහිත සබ්බබ්‍යාපී

240. තෙපි ලොකහිතා සත්තා, සූරියො චන්දිමා අපි;
අත්ථං පස්ස ගමිස්සන්ති, නියමො කෙන ලඞ්ඝ්‍යතෙ.

හි සහිත සබ්බබ්‍යාපී

241. සත්ථා දෙවමනුස්සානං, වසී සොපි මුනිස්සරො;
ගතො’ව නිබ්බුතිං සබ්බෙ, සඞ්ඛාරා න හි සස්සතා.

හි රහිත විසෙසට්ඨ

242. ජිනො සංසාරකන්තාරා, ජනං පාපෙති [පාපෙසි (ක.)] නිබ්බුතිං;
නනු යුත්තා ගති සා’යං, වෙසාරජ්ජ සමඞ්ගිනං.

හි සහිත විසෙසට්ඨ

243. සුරත්තං තෙ’ධරච්ඡුටං, ජින! රඤ්ජෙති මානසං;
සයං රාගපරීතා හි, පරෙ රඤ්ජෙන්ති සඞ්ගතෙ.

244. වාච්චෙ ගම්මෙ ථ වත්ථූනං, සදිසත්තෙ පභෙදනං;
බ්‍යතිරෙකො’ය’මෙපො’කො, හයභෙදා **චතුබ්බිධො.**

වාච්චඑකබ්‍යතිරෙක

245. ගම්භීරත්ත මහත්තාදි, ගුණා ජලධිනා ජින!;
තුල්‍යා ත්ව මසි භෙදො තු, සරීරෙනෙ’දිසෙන තෙ.

වාච්ච උභයබ්‍යතිරෙක

246. මහාසත්තා’තිගම්භීරා, සාගරො සුගතොපි ච;
සාගරො’ඤ්ජනසඞ්කාසො, ජිනො චාමීකරජ්ජුති.

ගම්ම එකබ්‍යතිරෙක

247. න සන්තාපාපහං නෙචි, චජිතදං මිගලොචනං;
මුනින්ද! නයනද්වන්දං, තව තග්ගුණ භූසිතං.

ගම්මඋභයබ්‍යතිරෙක

248. මුනින්දානන මම්භොජ, මෙසං නානත්ත මීදිසං;
සුවුත්තා’මතසන්දායී, වදනං නෙ’දිස’ම්බුජං.

249. පසිද්ධං කාරණං යත්ථ, නිවත්තෙත්වා’ ඤ්ඤාකාරණං;
සාභාවිකත්ත මථවා, විභාබ්‍යං සා **විභාවනා.**

කාරණන්තරවිභාවනා

250. **අනඤ්ජිතා’සිතං නෙත්තං, අධරො රඤ්ජිතා’රුණො;**
සමානතා හමු වා’යං, ජිනා’නාවඤ්චිතා තව.

සාභාවික විභාවනා

251. න හොති බලු දුජ්ජනා, මපි දුජ්ජනසඞ්ගමෙ;
සභාවනිම්මලතරෙ, සාධුජන්තුන චෙතසි.

252. ජනකො , ඤාපකො චෙති, දුවිධා **හෙතවො** සියුං;
පටිසඞ්ඛරණං තෙසං, අලඞ්කාරතායො'දිතං.

253. භාවා'භාව කිච්චවසා, චිත්තහෙතුවසාපි ච;
භෙදා'නන්තා ඉදං තෙසං, මුඛමත්ත නිදස්සනං.

254. පරමත්ථපකාසෙ'ක, රසා සබ්බමනොහරා;
මුනිනො දෙසනා'යං මෙ, කාමං තොසෙති මානසං.

භාවකිච්චො කාරකහෙතු.

255. ධීරෙහි සහ සංවාසා, සද්ධම්මස්සා'භියොගතො;
නිග්ගහෙනි'න්ද්‍රියානඤ්ච, දුක්ඛස්සු'පසමො සියා.

අභාවකිච්චො කාරකහෙතු.

256. මුනින්ද'චන්ද සංවාදි, කන්තභාවො'පසොභිනා;
මුඛෙනෙ'ව සුබොධං තෙ, මනං පාපා'භිනිස්සටං.

භාවකිච්චො ඤාපකහෙතු.

257. සාධුහත්ථා'රවින්දානි, සඞ්කොචයති තෙ කථං;
මුනින්ද! චරණද්වන්ද, රාගබාලා'තපො වුසං?

අයුත්තකාරී චිත්තහෙතු.

258. සඞ්කොචයන්ති ජන්තූනං, පාණිපඞ්කෙරුහානි'හ;
මුනින්ද! චරණද්වන්ද, නඛ චන්දාන' මංසවො.

යුත්තකාරී චිත්තහෙතු.

259. උද්දිට්ඨානං පදත්ථානං, අනුද්දෙසො යථාක්කමං;
'සඞ්ඛ්‍යාන'මිති නිද්දිට්ඨං, **යථාසඞ්ඛ්‍යං කමොපි** ච.

260. **ආලාප හාස ලීළාහි, මුනින්ද! විජයා තව;**
කොකිලා කුමුදානි චො, පසෙවන්තෙ වනං ජලං.

261. සියා **පියතරං** නාම, අත්ථරූපස්ස කස්සචි;
පියස්සා'තිසයෙනෙ'තං, යං හොති පටිපාදනං.

262. **පීතියා මෙ සමුප්පන්නා, සන්ත! සන්දස්සනා තව;**
කාලෙනා'යං භවෙ පීති, තවෙ'ව පුන දස්සනා.

263. වණ්ණිතෙනො'පමානෙන, වුත්‍යා'ධිප්පෙත වත්ථුනො;
සමාසවුත්ති නාමා'යං, අත්ථ සඞ්ඛෙප රූපතො.

264. සා'යං විසෙස්‍යමත්තෙන, **භින්නා'භින්නවිසෙසනා;**
අත්ථෙ'ව අපරා ප්‍යා'ත්ථී, **භින්නා'භින්නවිසෙසනා.**

අභින්නවිසෙසන

265. විසුද්ධා'මතසන්දායී, පසත්ථරතනා'ලයො;
ගම්භීරො වා'ය' මම්බොධි, පුඤ්ඤෙනා'පාදිතො මයා.

භින්නාභින්නවිසෙසන

266. ඉච්ඡිත'ත්ථපදො සාරො, ඵලපුප්ඵො'පසොභිතො;
සච්ඡායො'ය'මපුබ්බොව කප්පරුක්ඛො සමුට්ඨිතො.

267. සාගරත්තෙන සද්ධම්මො, රුක්ඛත්තෙනො'දිතො ජිනො;

සබ්බෙ සාධාරණා ධම්මා, පුබ්බත්‍රා’ඤ්ඤත්‍ර තු’ත්තයං.

268. වත්ථුනො’ඤ්ඤප්පකාරෙන, ඨිතා වුත්ති තද’ඤ්ඤථා;
පරිකප්පීයතෙ යත්ථ, සා හොති **පරිකප්පනා.**

269. උපමා’බ්භන්තරත්තෙන, කිරියාදිවසෙන ච;
කමෙනො’දාහරිස්සාමි, විවිධා පරිකප්පනා.

උපමාබ්භන්තරපරිකප්පනා

270. ඉච්ඡාභඞ්ගා’තුරා’සීනා, තා’තිනිච්චල මච්ඡරා;
වසං නෙන්ති’ව ධීරං තං, තදා යොගා’භියොගතො.

ක්‍රියාපරිකප්පනා

271. ගජං මාරො සමාරුළ්හො, යුද්ධාය’ච්චන්ත’මුන්නතං;
මග්ග මන්වෙසතී නූන, ජිනභීතො පලායිතුං.

ගුණපරිකප්පනා

272. මුනින්ද! පාදද්වන්දෙ තෙ, චාරු රාජීව සුන්දරෙ;
මඤ්ඤෙ පාපා’භි’සම්මද්ද, ජාතසොණෙන සොණිමා.

273. මඤ්ඤෙ, සඞ්කෙ, ධුවං, නූන, මිව, මිච්චෙව මාදිහි;
සා’යං බ්‍යඤ්ජීයතෙ ක්වා’පි, ක්වා’පි වාක්‍යෙන ගම්‍යතෙ.

ගම්මපරිකප්පනා

274. දයා සඤ්ජාත සරසා, දෙහා නික්ඛන්තකන්තියො;
පීණෙන්තා ජින! තෙ සාධු, ජනං සරසතං නයුං.

275. ආරබ්භන්තස්ස යංකිඤ්චි, කත්තුං පුඤ්ඤවසා පුන;
සාධන’න්තරලාභො යො, තං වදන්ති **සමාහිතං.**

276. **මාරා’රිභඞ්ගා’භිමුඛ, මානසො තස්ස සත්ථුනො;**
මහාමහී මහාරවං, රවී’ය’මුපකාරිකා.

277. අවත්වා’භිමතං තස්ස, සිද්ධියා දස්සන’ඤ්ඤථා;
වදන්ති තං **‘පරියාය, වුත්තී’**ති සුවිබුද්ධයො.

278. **විවට’ඞ්ගණනික්ඛිත්තං, ධන’මාරක්ඛ වජ්ජිතං;**
ධනකාම! යථාකාමං, තුවං ගච්ඡ යදිච්ඡසි.

279. ථුතිං කරොති නින්දන්තො, විය තං **බ්‍යාජවණ්ණනං;**
දොසා’භාසා ගුණා එව, යන්ති සන්නිධි මත්‍ර හි.

280. **සඤ්චාලෙතු මලං ත්වං’සි, භුසං කුවලයා’බිලං;**
විසෙසං තාවතා නාථ!, ගුණානං තෙ වදාම කිං?

281. විසෙසි’ච්ඡායං දබ්බස්ස, ක්‍රියා, ජාති, ගුණස්ස ච;
වෙකල්ලදස්සනං යත්‍ර, **විසෙසො** නාම යං භවෙ.

282. න රථා, න ච මාතඞ්ගා, න හයා, න පදාතයො;
ජිතො මාරාරි මුනිනා, සම්භාරාවජ්ජනෙන හි.

දබ්බවිසෙසවුත්ති.

283. න බද්ධා භූකුටි, නෙව, ඵුරිතො දසනච්ඡදො;
මාරාරිභඞ්ගං වා’කාසි, මුනි වීරො වරො සයං.

ක්‍රියාවිසෙසවුත්ති.

284. න දිසාසු බ්‍යාත්තා [තතා (ක.)] රංසි,
නා’ලොකො ලොකපත්ථටො;
තථාප්‍යා’න්ධතමහරං, පරං සාධුසුභාසිතං.

ජාතිවිසෙසවුත්ති.

285. න බරං, න හි වා ථද්ධං, මුනින්ද! වචනං තව;
තථාපි ගාළ්හං බණති, නිම්මූලං ජනතාමදං.

ගුණවිසෙසවුත්ති

286. දස්සීයතෙ'තිරිත්තං තු, සූරවීරත්තනං යහිං;
වදන්ති විඤ්ඤූවචනං, **රුළ්හාහඞ්කාර** මීදිසං.

287. **දමෙ නන්දොපනන්දස්ස, කිං මෙ බ්‍යාපාරදස්සනා?**
පුත්තා මෙ පාදසම්භත්තා, සජ්ජා සන්තෙ'ව තාදිසෙ.

288. **සිලෙසො** වචනා'නෙකා, භිධෙය්‍යො'කපදායුතං;
අභින්නපදවාක්‍යාදි, වසා **තෙධා'**ය මීරිතො.

289. අන්ධතමහරො භාරී, සමාරුළ්හො මහොදයං;
රාජතෙ රංසිමාලී'යං, භගවා බොධයං ජනෙ.

අභින්නපදවාක්‍යසිලෙසො.

290. සාරදා'මලකා'භාසො, සමානීත පරික්ඛයො;
කුමුදා'කරසම්බොධො, පීණෙති ජනතං සුධී.

භින්නපදවාක්‍යසිලෙසො.

291. සමාහිත'ත්තවිනයො, අහීන මද මද්දනො;
සුගතො විසදං පාතු, පාණිනං සො විනායකො.

භින්නාභින්නපදවාක්‍යසිලෙසො.

292. විරුද්ධා, විරුද්ධා, භින්න, කම්මා, නියමවා, පරො;
නියම'ක්ඛෙපවචනො, අවිරොධි, විරොධ්‍ය'පි.

293. ඔචිත්‍ය සම්පොසකාදි, සිලෙසො, පදජා'දි [පදජාති (ක.)] පි;
එසං නිදස්සනෙස්වෙ'ව, රූප මාවි භවිස්සති.

විරුද්ධකම්මසිලෙස

294. සචසෙ චත්තයං ලොකං, අඛිලං කල්ලවිග්ගහො;
පරාභවති මාරාරි, ධම්මරාජා විජම්භතෙ.

අවිරුද්ධකම්මසිලෙස

295. සභාවමධුරං පුඤ්ඤ විසෙසො'දය සම්භවං;
සුණන්ති වාචං මුනිනො, ජනා පස්සන්ති චා'මතං.

අභින්නකම්මසිලෙස

296. අන්ධකාරා'පහාරාය , සභාව මධුරාය ච;
මනො පීණෙති ජන්තූනං, ජිනො වාචාය භාය ච.

නියමවන්තසිලෙස

297. කෙස'ක්ඛීනං'ව කණ්හත්තං, හමූනංයෙව වඞ්කතා;
පාණිපාදා'ධරානං'ව, මුනින්දස්සා'භිරත්තතා.

නියමක්ඛෙපසිලෙස

298. පාණිපාදා'ධරෙස්වෙ'ව, සාරාගො තව දිස්සති;
දිස්සතෙ සො'ය මථවා, නාථ! සාධුගුණෙස්ව'පි.

අවිරොධිසිලෙස

299. සලක්ඛණො'තිසුභගො, තෙජස්සී නියතො'දයො;
ලොකෙසො ජිතසංක්ලෙසො,
විභාති සමණිස්සරො.

විරොධිසිලෙස

300. අසමොපි සමො ලොකෙ,
ලොකෙසොපි නරුත්තමො;
සදයො පාය'දයො පාපෙ, චිත්තා'යං මුනිනො ගති.

ඖචිත්‍යසම්පොසකපදසිලෙස

301. සංසාරදුක්ඛො'පහතා, වනතා ජනතා ත්වයි;
සුඛ මිච්ඡිත මච්චන්තං, අමතන්දද! වින්දති.

302. ගුණයුත්තෙහි වත්ථූහි, සමං කත්වාන කස්සචි;
සංකිත්තනං භවති යං, සා මතා **තුල්‍යයොගිතා.**

303. **සම්පත්තසම්මදො ලොකො, සම්පත්තා'ලොකසම්පදො;**
උභොහි රංසිමාලී ච, භගවා ච තමොනුදො.

304. අත්ථන්තරං සාධයතා, කිඤ්චි තං සදිසං ඵලං;
දස්සීයතෙ අසන්තං වා, සන්තං වා තං **නිදස්සනං.**

අසන්තඵලනිදස්සන

305. උදයා සමණින්දස්ස, යන්ති පාපා පරාභවං;
ධම්මරාජවිරුද්ධානං, සූචයන්තා දුර'න්තතං.

සන්තඵලනිදස්සන

306. සිරො නික්ඛිත්ත චරණො, වජිරියාන'ම්බුජාන'යං;
පරම'බ්භුතතං ලොකෙ, විඤ්ඤාපෙත'ත්තනො ජිනො.

307. විභූතියා මහන්තත්තං, අධිප්පායස්ස වා සියා;
පරමුක්කංසතං යාතං, තං **මහන්තත්ත** මීරිතං.

විභූතිමහන්තත්ත

308. කිරීට රතන'ච්ඡායා, නුවිද්ධා'තප වාරණො;
පුරා පරං සිරිං වින්දි, බොධිසත්තො' භිනික්ඛමා.

අධිප්පායමහන්තත්ත

309. සත්තො සම්බොධියං බොධි, සත්තො සත්තහිතාය සො;
හිත්වා ස්නෙහරසාබන්ධ, මපි රාහුලමාතරං.

310. ගොපෙත්වා වණ්ණනීයං යං, කිඤ්චි දස්සීයතෙ පරං;
අසමං වා සමං තස්ස, යදි සා **වඤ්චනා** මතා.

අසමවඤ්චනා

311. පුරතො න සහස්සෙසු, න පඤ්චෙසු ච තාදිනො;
මාරො පරෙසු තස්සෙ'සං, සහස්සං දසවඩ්ඪිතං.

සමවඤ්චනා

312. විවාද මනුයුඤ්ජන්තො, මුනින්දවදනි'න්දුනා;
සම්පුණ්ණො චන්දිමා නා'යං, ඡත්ත මෙතං මනොහනො.

313. පරානුවත්තනාදීහි, නිබ්බින්දෙනි'හ යා කතා;
ථුති ර'ප්පකතෙ සා'යං, සියා **අප්පකතත්ථුති.**

314. **සුඛං ජීවන්ති හරිණා, වනෙස්ව'පරසෙවිනො;**

අනායාසො පලාහෙහි, ජලදබ්භඞ්කුරාදිහි.

315. උත්තරං උත්තරං යත්ථ, පුබ්බපුබ්බවිසෙසනං;
සියා **එකාවලි** සා'යං, ද්විධා විධි, නිසෙධතො.

විධිඑකාවලි

316. පාදා නඛාලි රුචිරා, නඛාලි රංසි භාසුරා;
රංසීතමොපහානෙ'ක, රසා සොභන්ති සත්ථුනො.

නිසෙධඑකාවලි

317. අසන්තුට්ඨියො යති නෙව,
සන්තොසො නා'ලයාහතො;
නා'ලයො යො ස ජන්තූනං, නා'නන්ත බ්‍යසනා වහො.

318. යහිං භූසිය භූසත්තං, අඤ්ඤමඤ්ඤං තු වත්ථුනං;
විනා'ව සදිසත්තං තං, **අඤ්ඤමඤ්ඤවිභූසනං.**

319. **බ්‍යාමං'සු මණ්ඩලං තෙන, මුනිනා ලොකබන්ධුනා;**
මහන්තිං වින්දතී කන්තිං, සොපි තෙනෙව තාදිසිං.

320. කථනං සහභාවස්ස, ක්‍රියාය ච, ගුණස්ස ච;
'සහවුත්තී'ති විඤ්ඤෙය්‍යාං, ත'දුදාහරණං යථා.

ක්‍රියාසහවුත්ති

321. ජලන්ති චන්දරංසීහි, සමං සත්ථු නඛං සවො;
විජම්භති ච චන්දෙන, සමං තම්මුඛචන්දිමා.

ගුණසහවුත්ති

322. ජිනො'දයෙන මලිනං, සහ දුජ්ජන චෙතසා;
පාපං දිසා සුවිමලා, සහ සජ්ජන චෙතසා.

323. විරොධීනං පද'ත්ථානං, යත්ථ සංසග්ගදස්සනං;
සමුක්කංසා'භිධානත්ථං, මතා සා'යං **විරොධිතා.**

324. **ගුණා සභාව මධුරා, අපි ලොකෙ'ක බන්ධුනො;**
සෙවිතා පාප සෙවීනං, සම්පදූසෙන්ති මානසං.

325. යස්ස කස්ස චි දානෙන, යස්ස කස්ස චි වත්ථුනො;
විසිට්ඨස්ස ය මාදානං, **'පරිවුත්තී'**ති සා මතා.

326. **පුරා පරෙසං දත්වාන, මනුඤ්ඤං නයනාදිකං;**
මුනිනා සමනුප්පත්තා, දානි සබ්බඤ්ඤුතාසිරි [මුනින්ද! සමනුප්පත්තො, දානි සබ්බඤ්ඤුතාසිරිං (ක.)].

327. කිඤ්චි දිස්වාන විඤ්ඤාතා, පටිපජ්ජති තංසමං;
සංසයා'පගතං වත්ථුං, යත්ථ සො'යං **භමො** මතො.

328. **සමං දිසාසු'ජ්ජලාසු, ජින පාද නඛං'සුනා;**
පස්සන්තා අභිනන්දන්ති, චන්දා'තප මනා ජනා.

329. පවුච්චතෙ යං නාමාදි, කවීනං භාවබොධනං;
යෙන කෙනචි වණ්ණෙන, **භාවො** නාමා'ය මීරිතො.

330. **නනු තෙයෙ'ව සන්තානො, සාගරා න කුලාචලා;**
මනම්පි මරියාදං යෙ, සංවට්ටෙපි ජහන්ති නො.

331. අඞ්ගඞ්ගි භාවා සදිස, බලභාවා ච බන්ධනෙ;
සංසග්ගො'ලඞ්කතීනං යො, තං **'මිස්ස'**න්ති පවුච්චති.

අඞ්ගඞ්ගීභාවමිස්ස

332. පසත්ථා මුනිනො පාද, නඛ රංසි මහානදී;

අහො! ගාළ්හං නිමුග්ගෙපි, සුඛයතො’ව තෙ ජනෙ.

සදිස බල භාව මිස්ස

333. වෙසො සභාව මධුරො, රූපං නෙත්ත රසායනං;
මධූ’ව මුනිනො වාචා, න සම්පීණෙති කං ජනං.

334. **ආසී** නාම සියා’ත්ථස්ස, ඉට්ඨස්සා’සීසනං යථා;
තිලොකෙ’කගති නාථො,
පාතු ලොක මපායතො.

335. රස’ප්පතීති ජනකං, ජායතෙ යං විභූසනං;
‘රසවන්ත’න්ති තං ඤෙයාං, රසවන්ත විධානතො.

336. **රාගා’නත’බ්භූත සරොජ මුඛං ධරාය,**
පාදා තිලොකගරුනො’ධික බන්ධරාගා;
ආදාය නිච්චසරසෙන කරෙන ගාළ්හං,
සඤ්චුම්බයන්ති සතතා’හිත සම්භමෙන.

337. ඉච්චා’නුගම්ම පුරිමාචරියා’නුභාවං,
සඞ්ඛෙපතො නිගදිතො’ය මලඞ්කතීනං;
හෙදො’පරූපරි කවීහි විකප්පියානං,
කො නාම පස්සිතු මලං බලු තාස මන්තං.

ඉති සඞ්ඝරක්ඛිතමහාසාමි විරචිතෙ සුබොධාලඞ්කාරෙ

අත්ථාලඞ්කාරාවබොධො නාම

චතුත්ථො පරිච්ඡෙදො.

5. භාවාවබොධ-පඤ්චමපරිච්ඡෙද

338. පටිභානවතා ලොක, වොහාර’මනුසාරිනා;
තතො’චිත්‍ය සමුල්ලාස, වෙදිනා කවිනා පරං.

339. ඨායිසම්බන්ධිනො භාව, විභාවා සා’නුභාවකා;
සම්බජ්ඣන්ති නිබන්ධා තෙ, රස’ස්සාදාය සාධුනං.

භාවඅධිප්පාය

340. චිත්ත වුත්ති විසෙසා තු, භාවයන්ති රසෙ යතො;
රත්‍යාදයො තතො භාව, සද්දෙන පරිකිත්තිතා.

ඨායීභාවඅධිප්පාය

341. විරොධිනා’ඤ්ඤභාවෙන, යො භාවො න තිරොහිතො;
සීලෙන තිට්ඨති’ච්චෙසො, **‘ඨායීභාවො’**ති සද්දිතො.

ඨායීභාවප්පභෙදඋද්දෙස

342. රති, හස්සො, ච සොකො, ච,
කොධු, ස්සාහා, භයං,පි ච;
ජිගුච්ඡා, විම්හයො, චෙව, සමො ච නව **ඨායිනො.**

බ්‍යභිචාරීභාවඅධිප්පාය

343. තිරොභාවා, විභාවා’දි, විසෙසනා’භිමුඛ්‍යතො;
යෙ තෙ චරන්ති සීලෙන, තෙ හොන්ති **බ්‍යභිචාරිනො.**

බ්‍යභිචාරිභාවපභෙද

344. නිබ්බෙදො , තක්ක, සඞ්කා, සම,
ධිති, ජළතා, දීනතු, ග්ගා, ලසත්තං,
සුත්තං, තාසො, ගිලානු, ස්සුක, හරිස,
සති, ස්සා, විසාදා, බහිත්ථා [බහිද්ධා (ක.)];
චින්තා, ගබ්බා, පමාරො, මරිස, මද,
මතු, ම්මාද, මොහා, විබොධො,
නිද්දා, වෙගා, සබිලං, මරණ,
චපලතා [සචපලා (ක.)], බ්‍යාධි, **තෙත්තිංස** මෙතෙ.

සත්තිකභාවඅධිප්පාය

345. සමාහිත’ත්ත’ප්පභවං, **සත්තං** [සත්වං (ක.)] තෙනො’පපාදිතා;
සත්තිකා [සාත්විකා (ක.)] පය’නුභාවත්තෙ, විසුං **භාවා** භවන්ති තෙ.

සත්තිකභාවප්පභෙද

346. ථම්භො, පළය, රොමඤ්චා, තථා සෙද, ස්සු, වෙපථු;
වෙවණ්ණියං, විසරතා, භාවා’ට්ඨෙ’තෙ තු සත්තිකා.

347. යදා රත්‍යාදයො භාවා, ඨීතිසීලා න හොන්ති චෙ;
තදා සබ්බෙපි තෙ භාවා, භවන්ති බ්‍යභිචාරිනො.

348. **විභාවො** කාරණං තෙසු, ප්පත්තියු’ද්දීපනෙ තථා;
යො සියා බොධකො තෙසං,
අනුභාවො’ය මීරිතො.

349. නෙකහෙතුං මනොවුත්ති, විසෙසඤ්ච විභාවිතුං;
භාවං විභාවා’නුභාවා, වණ්ණියා බන්ධනෙ වුටං.

350. සවිභාවා’නුභාවෙහි, භාවා තෙ තෙ යථාරහං;
වණ්ණනීයා යථො’චිත්‍යං, ලොකරූපා’නුගාමිනා.

351. චිත්ත වුත්ති විසෙසත්තා, මානසා සත්තිකා'ඞ්ගතො;
බහි නිස්සට සෙදාදි, අනුභාවෙහි වණ්ණියා.

රසඅධිප්පාය

352. සාමාජිකාන මානන්දො, යො බන්ධත්ථා'නුසාරිනං;
රසීයතීති තඤ්ඤූහි, **රසො** නාමා'ය'මීරිතො.

රසප්පභෙද

353. සවිභාවා, නුභාවෙහි, සත්තික,බ්‍යභිචාරිහි;
අස්සාදියත්ත මානීය, මානො ඨායෙ'ව සො රසො.

354. සිඞ්ගාර,හස්ස,කරුණා, රුද්ද,වීර,භයානකා;
බීභච්ඡ,බ්භුත,සන්තා, ච, රසා ඨායීන නුක්කමා.

355. දුක්ඛරූපෙ'ය' මානන්දො, කථං නු කරුණාදිකෙ?
සියා සොතූනමානන්දො,
සොකො වෙස්සන්තරස්ස හි.

ඨායීභාව නිද්දෙස රතිට්ඨායීභාව

356. රම්ම,දෙස, කලා, කාල, වෙසාදි, පටිසෙවනා;
යුවාන'ඤ්ඤොඤ්ඤරත්තානං, පමොදො **රති** රුච්චතෙ.

357. යුත්‍යා භාවානුභාවා තෙ, නිබන්ධා පොසයන්ති නං;
සොපාය'යොග, විප්පයොග, සම්භොගානං වසා **තිධා.**

හස්සට්ඨායීභාව

358. විකාරා'කතිආදීහි, අත්තනො ථ පරස්ස වා;
හස්සො නිද්දා, සමා'ලස්‍ය, මුච්ඡාදි,බ්‍යභිචාරිහි;
පරිපොසෙ සියා හස්සො, හියෝ‍යා'ත්ථීපභුතීනං සො.

හස්සප්පභෙද

359. සිත මිහ විකාසි නයනං,
කිඤ්චා'ලක්ඛිය දිජං තු තං **හසිතං;**
මධුරස්සරං **විහසිතං,** අංසසිරොකම්පමු**පහසිතං.**

360. **අපහසිතං** සජල'ක්ඛි, වික්ඛිත්තඞ්ගං භවත්‍ය'**තිහසිතං;**
ද්වෙ ද්වෙ කථිතා චෙ'සං,
ජෙට්ඨෙ [මජ්ඣෙ'ධමෙති එත්ථ මජ්ඣෙ අධමෙති පදච්ඡෙදො] මජ්ඣෙ'ධමෙ ච කමසො.

කරුණට්ඨායීභාව

361. සොකරූපො තු **කරුණො,** නිට්ඨප්පත්ති'ට්ඨ නාසතො;
තත්ථා'**නුභාවා** රුදිත, පළය,ත්ථම්භකාදයො;
විසාදා,ලස්‍ය,මරණ, චින්තා'දී **බ්‍යභිචාරිනො.**

රුද්දට්ඨායීභාව

362. කොධො මච්ඡරියා'දීහි, පොසෙ තාස, මදාදිහි;
නයනා'රුණතාදීහි, **රුද්දො** නාම රසො භවෙ.

වීරට්ඨායීභාව

363. පතාප, වික්කමා'දීහු, ස්සාහො **'වීරො'**ති සඤ්ඤිතො;
රණ,දාන,දයායොගා, වීරො'යං **තිවිධො** භවෙ;
තෙචා'**නුභාවා** ධිති,ම, ත්‍යා'දයො **බ්‍යභිචාරිනො.**

භයට්ඨායීභාව

364. විකාරා,සනි,සත්තා'දි, හයු'ක්කංසො **භයානකො;**
සෙදා'දයො **නුභාවෙ'**ත්ථ, තාසා'දී **බ්‍යභිචාරිනො.**

ජිගුච්ඡාට්ඨායීභාව

365. ජිගුච්ඡා රුධිරා'දීහි, පූත්‍යා'දීහි විරාගතො;
බීභච්ඡො බොහනු'බ්බෙගී, කමෙන කරුණායුතො;
නාසා විකූණනාදීහි, සඞ්කාදීහි'ස්ස පොසනං.

විම්හයට්ඨායීභාව

366. අති ලොක පදත්ථෙහි, විම්හයො'යං රසො'**බ්භුතො;**
තස්සා'**නුභාවා** සෙද,ස්සු, සාධුවාදා'දයො සියුං;
තාසා,වෙග,ධිති,ප්පඤ්ඤා, හොන්තෙ'ත්ථ **බ්‍යභිචාරිනො.**

සමට්ඨායීභාව

367. ඨායීභාවො සමො මෙත්තා, දයා,මොදා'දි සම්භවො;
භාවාදීහි ත'දුක්කංසො, **සන්තො** සන්ත නිසෙවිතො.

ඉති සඞ්ඝරක්ඛිත මහාසාමිවිරචිතෙ සුබොධාලඞ්කාරෙ

රසභාවා'වබොධො නාම

පඤ්චමො පරිච්ඡෙදො.

සුබොධාලඞ්කාරො සමත්තො.